

How Benveniste Became Eppstein

Partial translation from the book

"Tosefet Bracha"

by R. Baruch Halevi Eppstein of Pinsk

5697 – 1937

page 163

And earlier I have told already that for tribe of Levi the visionary prophecy of Yacob “I will scatter them in Israel” got fulfilled. The meaning is that they are the wise and learned men who wander from place to place to teach Torah. From the beginning it was their designated task to teach Torah, and Yacob added there to the “scatter them in Israel”, and so they teach Tora throughout the whole world. And as to the tribe of Simeon, they are the poorest, and they also wander – as do all poor people – from one place to another.

Now I have to tell something “pro domo”: I too am a descendant of the tribe of Levi. I am proud to spring from a Spanish family that originated from Jews exiled from Jerusalem who later settled in Spain. Their original name was Benveniste. This family produced for 1500 years many wise and learned rabbis, and so I decided to elaborate on this some more. (See footnote):

The cause of changing the family name from “Benveniste” to “Eppstein” was the following: in 1492, when the family left Spain, the fanatic zealotry of the inquisition also spread to other countries. So the exiled families feared to bear Spanish names (like Benveniste). Our family came to a small town in Hessen (Germany) – Eppstein. The people there accepted them and the family found refuge, and thankfully took the name of the town.

A member of the family, Rabbi Nathan Halevi Eppstein, is mentioned in the responsa of the Maharil and Mahari Mintz.

And so, the family bears the name of the good town forever.

תוספת ברכה

יכיל חדושים ובאורים, במקרא ובתלמוד, בהלכה ואגדה, נוסף על אלה שבאו בספרי הקדמים.

מסוד על סוד פרשיות ותורות

נחלה לנו ספר,

גשמי ברכה באורים על חמש מגילות

מפתח ספרותי גדול, כפי המבואר בהקדמת הספר

נדפס בסוף ספר דברים.

מאת **ברוך הלוי עפשטיין**, מפינסק.

מחבר ספרי: תורה תמימה, מקור ברוך לירושלמי, מקור ברוך (וכרונת), גול דמעה, שפת נוגנים, גשמי ברכה ומלאים לסי אותיות מחימות

באמץ ונאמן מהר"ם עפשטיין ד"ר, אב"ד דגאוהרדק, מחבר ספרי ערוך השלחן.

שמות

מהדורת ראשונה, פינסק, תרצ"ו
ועצת מורשת בע"מ תל"א

והייתם לי סגולה (י"ם ה')

כפי שידוע, נוהגים בני שבט לוי לתחום עצמם תחת שם "הלוי המלה סגולה". זהו ידוע לכל. דתואר זה מתייחס לשבט לוי. אבל לא נודע טעם הדבר ויחוסו לזה השבט. יש שבאורו, כי המלה הזאת יסדה בראשי תיבות "סגן לוי". אבל אין זה מתקבל, וגם למה לא יחתמו כזה גם הכהנים, כי מצינו שם התואר סגן הכהנים, כמו רבי הניאו סגן הכהנים (פסחים י"ד א'), ובינא (ל"ז א') סגן מיטיגו, ומיסב על סגן כהן גדול, והרבה כהנה.

ולי נראה בטעם הדבר, עפ"י המבואר במדרשים, דבשעת מתן תורה נתעטרו ישראל בחותם "סגולה", כלשון הכתוב כאן והייתם לי סגולה, והוא מענין אצור, כמו בקהלת (ב' ה') וסגולת מלכים, ובכ"ב (ג"ב א') יעשה לו סגולה, ובילקוט קהלת רמז תתקצ"ב, כל מה שסגול אדם מצוה ומעשים טובים, כלומר שאסף לאוצרו, ומבואר עוד במדרשים, כי אמנם בשעת מתן תורה נתעטרו ישראל בתואר מכובד זה, אבל לאחרי שחטאו בעגל נוטל מהם חותם כבוד זה, כמו שנטלים אותות כבוד משר צבא כשחוטא קשה (ראה מנה במדרשים כאן ובפרשה תשא, בפרשת העגל).

הנה ידוע, דשבט לוי לא השתתף במעשה העגל ונשאר נאמן לה, כמבואר בפי תשא, שאמר משה מי לה אלי ויאספו אליו כל בני לוי (ל"ב כ"ז), ויהאן כי מטעם זה דרשו הפסוק דהלים, (א' א') אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים — זה שבט לוי (מדרש שוחר טוב), ועל השבט הזה מבטיח הנביא בשם ה', בריתי יהיה אתו החיים והשלום (יען) כי תורת אמת יהיה בפיחו ועולה לא נמצא בשפתיו (מלאכי, ב' ה'—ד'), והובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולתורות דרכיו הישרים, כמו שנאמר (פ' ברכה, ל"ג ה') וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל, ונקראים חיל ה', כמו שנאמר שם ברוך ה' ח' ל' ו, ובמ"ד פרשה בא, ר"פ ט"ז על הפסוק כשה"ש (ב' י"ג) הנצנים נראו בארץ אלו בני שבט לוי שהיו צדיקים כולם.

וכמבואר, תיאר משה את השבט הזה בשם "חסיד" (לאיש חסיד). ואפשר לומר בטעם יחס תואר זה לשבט לוי עפ"י המבואר במ"ט סוכה (ג"ב א'), דתואר "חסיד" יונת על זה שלא חטא מעולם (עיי"ש ברש"י), והעלה זו נמצא בשבט לוי, כי מעולם לא נכתם בעבירה, כי גם בחיותו במצרים וכמדובי לא עזב מצות מילה נשאר השבטי. כמבואר במ"ט פ' בא (פרשה ט"ז) וכן במדבר (פרשה ג') ועוד, ועל כן נקראו חלק ונחלת ה', כמו שכתוב בפ' קרח (י"ח כ') אני חלקך ונחלתך, וביחושע (י"ג י"ד) אלתי ישראל הוא נחלתו, ועוד בתרבה מקומות, ועל כן הוקדשו לחורת ולהוראת ולשומרי משמרת הקודש, כידוע בס' במדבר, ועיין צ"ד משיב בענין זה בס"פ ויגש.

ומכבר אמרתי, כי נחקיים שבט לוי חזון אביו יעקב, ואפיצם בישראל (פ' ויהי, מ"ט ד') וכונת דבר זה הוא רק על דרך שאמרו במ"ט ב"ב (ח' א') על הפסוק דפי ברכה (ל"ג ג') הם תבו לרגליך, אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמד ולהרביץ תורה, ויען כי מתעורר שבט לוי להורות תורה, הוסיף להם העודה זו שיטתו בישראל להרביץ תורה בעולם, בדרך תלמידי חכמים כמבואר.

ומה שמוסב לטון ואפיצם בישראל גם על שבעת יל עפ"י מ"ש במ"ד ויהי (פ' צ"ח) דרוכס של עניים הוא משבט שמעון, דרך העניים לנודו.

ויען כי "סילתא אלבישיהו יקרא", ואני מבני שבט לוי, וקרני ירום בתולדת השתלשלות משפחתי בספרד, אשר מקורה נובע מתגולה מירושלים לאחר החורבן ונתישבו בספרד, ושמה המקורי הוא "בנבנשת"י ותוציא הרבה ארוים גדולים בחורת וחכמת ישראל הידועים לנו זה כלף חמש מאות שנה — על כן הארכתי קצת בזה.*

ואשוב אל הערתי בתהלת המאמר, על תכונת חותם שבט לוי, סגולה, כי יען שבעת מתן תורה נתעטרו כל ישראל בחותם סגולה, כהוראת לשון הפסוק כאן והייתם לי סגולה, ולאחר מעשה העגל נוטל מהם תואר כבוד זה ואחרי ששבט לוי לא השתתף במעשה העגל נשאר בתואר חותם מכובד זה עד היום, ומתיקרים בו בני השבט הזה וחותרים לאור שם התואר, סגולה רמז להתואר, סגולה שקיבלו בשעת מתן תורה (בהשפעת ה"א), ונשארו בתומת כבוד התואר הזה עד עולם.

* וסבת הלוח כנוי הכספה, בבנבנשת"י, לעפשטיין הוא, כי בעת ידוע ספרד בשנת ר"ב (1092), שאו יצאה בגולה גם משפחה זו, וקצת הקבאים הפילה מבור ומחתה גם על הארצות הסמוכות לספרד, מקום התופח, ומפני זה היו המשפחות הגולות ספודות לסאת עליהן כנוי משפחה כזה, אשר טכנו חתמו, בשו"ת והברתה, כולו אוסר ספרדי, כתשם בבנבנשת"י, ובפרוצת גלותם של בני משפחתי באו עד עירא חוף קסנה במדינת אשכנז, בדוכסית גלותם של בני Eppstein, ובו העיר קבלו את "גולים באהבה וברצון המצויא להם מנותה ושלוחה וישבו ראוהו בה (ואחד מהם נתן את הלוי עפשטיין נתקבל תיכף לרב אב"ד במרגנשטרסר עד נזר מ"ן, ובתואר זה, נתאח רבי נתן הלוי עפשטיין נזכר בשו"ת מהר"ל ומהר"י מינץ) — לכן לאח תחת קבלו וגולים עליהם את שם העיר הזאת לכנוי משפחתם, ומה נשאר שם העיר היקרה עפשטיין לכנוי משפחה זו עד היום תנן.